

Kontakt a zmiana językowa w ujęciu DCxG. Historia analitycznej strony biernej w języku szwedzkim¹

Sprachkontakt und Sprachwandel in der DCxG-Perspektive. Die Geschichte des analytischen Passivs im Schwedischen

Aktuelle Modelle des Sprachwandels als Ergebnis von Sprachkontakt konzentrieren sich stärker als zuvor auf die Mehrsprachigkeit der Sprachbenutzer. In diesem Beitrag diskutieren wir das Modell der Diasystematischen Konstruktionsgrammatik, das von Höder (2014, 2018) vorgeschlagen wurde. Dieses Modell basiert auf der Konstruktionsgrammatik und postuliert das Vorhandensein eines gemeinsamen Konstruktionsrepertoires (dem Konstruktionsrepertoire einer Sprache) in mehrsprachigen Gesellschaften. Wir testen das Modell anhand von Material, das die Veränderungen in der analytischen Passivkonstruktion im Schwedischen dokumentiert (das sogenannte *bli*-Passiv), das seit der Runenzeit im schwedischen Material belegt ist [SB] *varda* PTCP]. Im 15. Jahrhundert finden wir erste Belege für die Konstruktion mit einem neuen Hilfsverb, *bli*, einem lexikalischen Lehnwort aus dem Mittelniederdeutschen, ursprünglich entlehnt mit der lexikalischen Bedeutung ‚bleiben‘. Da das Verb mit Partizipien konstruiert werden konnte, könnte die mittelniederdeutsche Konstruktion als Modell für die schwedische Verwendung von *bli* mit Partizipien gedient haben. Auf der Grundlage eines umfangreichen Korpus schwedischer und niederdeutscher Daten gehen wir der Frage nach, ob die analytische Passivkonstruktion im Schwedischen als Konvergenz der mittelniederdeutschen und altschwedischen Konstruktionen angesehen werden kann oder ob es sich um eine speziell schwedische Entwicklung handelt. Wir stellen fest, dass der langanhaltende Kontakt mit dem Mittelniederdeutschen tatsächlich zur Entstehung von Konstruktionen im Schwedischen führt, die auf mittelniederdeutschen Vorbildern basieren. Allerdings ist die Entwicklung der analytischen Passivkonstruktion ein Prozess ohne Vorbild im Mittelniederdeutschen.

Schlüsselwörter: Konstruktionsgrammatik, Sprachkontakt, Sprachwandel, Passiv

Language Contact and Language Change in DCxG Perspective. The History of the Analytical Passive in Swedish

Recent models of language change as a result of language contact focus on the multilinguality of a language user to a larger extent than before. In the present paper, we discuss the Diasystematic Construction Grammar model as proposed in Höder (2014, 2018), which is based on Construction Grammar and proposes the existence of a common constructional repertoire of a language in multilingual societies. We test the model on the material documenting the changes in the analytical passive construction in Swedish (the so-called *bli*-passive), which has been attested in the Swedish material since the runic period, [SB] *varda* PTCP]. In the 1400s we find first attestations of the construction with a new auxiliary,

¹ Publikacja powstała w ramach projektu badawczego „Konstrukcjonalizacja i zmiana konstrukcji. Peryfrastyczna strona bierna w języku duńskim i szwedzkim w ujęciu diachronicznym”, finansowanego ze środków NCN, nr umowy 2021/41/B/HS2/00011.

bli, a lexical loan from Middle Low German, originally borrowed with the lexical meaning 'remain'. As the verb could be constructed with past participles, the MLG construction may have served as a model for the Swedish use of *bli* with participles. Based on an extensive corpus of MLG and Old Swedish texts we address the question whether the analytical passive construction in Swedish can be seen as a convergence of the MLG and Old Swedish constructions or whether the development is specific to Swedish. We find that the prolonged contact with MLG does lead to the rise of constructions in Swedish which are modelled on the MLG ones, however, the development of the analytical passive construction is a process without a model in MLG.

Keywords: construction grammar, language contact, language change, passive voice

Authors: Dominika Skrzypek, Adam Mickiewicz University, Al. Niepodległości 4, 61-874 Poznań, Poland, e-mail: dominika.skrzypek@amu.edu.pl

Marta Woźnicka, Adam Mickiewicz University, Al. Niepodległości 4, 61-874 Poznań, Poland, e-mail: marta.woznicka@amu.edu.pl

Received: 26.11.2023

Accepted: 31.8.2024

Najnowsze modele zmiany w wyniku kontaktu z innymi językami w większym stopniu niż dotąd koncentrują się na aspekcie wielojęzyczności poszczególnych użytkowników języka. To w sytuacji indywidualnej wielojęzyczności dochodzi do zmian, szczególnie w obrębie struktur tradycyjnie uchodzących za odporne na zmianę pod wpływem kontaktu z innymi językami, zwłaszcza zmian składniowych (choć szereg prac analizuje przykłady zmian składniowych będące wynikiem kontaktu językowego, m. in. Thomason/Kaufman 1988: 14, Harris/Campbell 1995: 149–50, Aikhenvald 2002: 11–13). Na założeniu, że wielojęzyczność prowadzi do zmian, również składniowych, opierają się zarówno modele gramatyzacji w kontakcie językowym (Heine/Kuteva 2005), modele niedoskonałej akwizycji w społecznościach wielojęzycznych (McWhorter 2007), jak i wyrastający z założeń gramatyki konstrukcji model Diasystematic Construction Grammar Steffena Hödera (dalej DCxG), który zakłada tworzenie wspólnych konstruktykonów, repertuarów konstrukcji danego języka (Höder 2014, 2018). W niniejszej pracy proponujemy przetestować ten model na przykładzie zmian w obrębie analitycznej strony biernej w języku szwedzkim, tzw. *bli*-passiv. Jest ona poświadczona w języku szwedzkim od czasów runicznych (po 800 r.), z rodzimym czasownikiem pomocniczym *varda* 'stać się'. W XV wieku pojawiają się pierwsze wystąpienia konstrukcji, w której miejsce rodzimego *varda* zajmuje czasownik *bliva*, pożyczka z języka dolnoniemieckiego. Czasownik ten został pożyczony w znaczeniu 'pozostać' (por. współcz. niem. *bleiben*), jednak również w materiale dolnoniemieckim mógł okazjonalnie występować z imiesłowami, tworząc konstrukcję podobną do szwedzkiego *varda*-passiv.

W pierwszej części tekstu zostaną omówione założenia DCxG i pokrótce historia kontaktów dolnoniemiecko-szwedzkich oraz przedstawiony materiał stanowiący podstawę badania (rozdz. 1 i 2). W drugiej części (rozdz. 3) zostanie zilustrowana paleta konstrukcji z czasownikami *bliven* i *bliva* w języku średnio-dolno-niemieckim

i starszszwedzkim z propozycją typologii konstrukcji podobnych lub identycznych w obu językach. Biorąc pod uwagę wymiar diachroniczny badania zostanie pokazane, jak początkowy rozwój konstrukcji z czasownikiem *bliva* i różnego typu imiesłowami przeszłymi w języku szwedzkim jest warunkowany możliwymi konstrukcjami w języku dolnoniemieckim i jak w wieku XV dochodzi do innowacyjnego rozwoju konstrukcji, bez wzoru w języku dolnoniemieckim. W końcowej dyskusji (rozdz. 4) jest rozważana trafność modelu DCxG dla opisu zmian w obrębie analitycznej strony biernej w języku szwedzkim.

1. Założenia Diasystematycznej Gramatyki Konstrukcji (DCxG)

Głównym przedmiotem zainteresowania językoznawstwa kontaktowego był zawsze aspekt diachroniczny, ponieważ zmiany strukturalne wywołane kontaktem są najbardziej widocznym wynikiem kontaktu językowego. Tradycyjne analizy postrzegają zmiany wywołane kontaktem jako wynik interakcji między odrębnymi systemami, jak np. Heine/Kuteva (2003, 2005) i Johanson (2005, 2008). Modele te wyrastają z założeń teorii gramatykalizacji (zwłaszcza Bybee et al. 1994, Lehmann 1995, Diewald 1997 oraz Hopper/Traugott 2003), analizując zmiany zachodzące pod wpływem kontaktu z innym językiem jako tzw. replica grammaticalization, proces gramatykalizacji naśladujący zmiany, które zaszły w drugim języku (por. Heine/Kuteva 2003, 2005, 2010).

Model DCxG nie jest nową odmianą gramatyki konstrukcji (dalej CxG), lecz to CxG zastosowana do sytuacji kontaktu językowego. W założeniach ma m.in. wypełnić lukę w językoznawstwie kontaktowym, spowodowaną brakiem ujęcia teoretycznego modelującego skutki kontaktu językowego z perspektywy strukturalnej przy uwzględnieniu wielojęzyczności i kontaktu językowego jako nieodłącznego faktu ludzkiego języka, a nie czynnika zakłócającego (por. Höder 2018: 38). Höder (2018: 41–43) przytacza kilka argumentów, dlaczego nie należy postrzegać systemów językowych jako odrębnych, a efektów kontaktu językowego jako zjawisk pozajęzykowych. Jeden z argumentów stanowią dowody historyczne wskazujące na fakt, że strukturalny wpływ kontaktu językowego jest daleki od chaotycznego lub nieprzewidywalnego, ale zazwyczaj skutkuje pewnego rodzaju konwergencją, tj. wzrostem podobieństwa międzyjęzykowego. Zmiany diachroniczne najwyraźniej odzwierciedlają sposób, w jaki języki oddziałują na siebie poznawczo: międzyjęzykowa tendencja do międzyjęzykowo podobnych struktur sugeruje, że istnieje kognitywna preferencja dla podobieństwa.

W wyniku tych argumentów niektórzy językoznawcy, tacy jak Matras (2009: 208–209), przyjmują radykalny pogląd, według którego osoby wielojęzyczne nie rozróżniają kategorycznie między odrębnymi systemami językowymi, lecz posługują się wspólnym „repertuarem” konstrukcji dla wszystkich języków i odmian, wybierając formy odpowiednie w danym kontekście komunikacyjnym. Choć podejście to budzi kontrowersje i nie jest powszechnie akceptowane (por. Bidese 2023: 24–27), Matras (1998: 282), podobnie jak Thomason i Kaufmann (1988: 35), określa je mianem „anything goes

hypothesis”, podkreślając, że w kontakcie językowym nie ma ścisłych ograniczeń co do elementów systemu językowego, które mogą ulec zmianie. Użytkownik wybiera formy lub struktury odpowiadające zadaniom językowym, które chce zrealizować (por. Matras 2010: 66). Podejście repertuarowe odrzuca zatem ideę, że struktury językowe należą do konkretnego systemu językowego (por. Höder 2014b: 218). W DCxG z kolei specyficzność językowa w wielojęzycznej społeczności odzwierciedla raczej pragmatyczne powiązanie elementu językowego z określonymi ustawieniami komunikacyjnymi, co ostatecznie skutkuje skonwencjonalizowanym ograniczeniem do określonych kontekstów. Mówcy nabywają tę właściwość jako część pragmatycznego znaczenia danego elementu. Jest to jednak właściwość opcjonalna, ponieważ istnieją również niespecyficzne elementy językowe, które, choć stanowią część repertuaru wielojęzycznej społeczności, nie są ograniczone do określonego zestawu kontekstów, a zatem nie należą do określonego języka (por. Höder 2018: 47–51). W konsekwencji, wielojęzyczny repertuar może być konceptualizowany jako zbiór struktur językowych składających się z idiosynkratycznych podzbiorów z jednej strony (zawierających elementy, które należą wyłącznie do jednego języka lub odmiany) i wspólnych podzbiorów z drugiej strony (por. Höder 2018: 44).

Według Hödera (2014a: 140): „Gramatyczny opis systemu językowego w środowisku wielojęzycznym [...] musi obejmować struktury wszystkich zaangażowanych języków lub odmian, a społeczne ustanowienie i indywidualna akwizycja takiego systemu musi być z natury wielojęzyczna”. W konsekwencji gramatykę należy postrzegać nie jako uniwersalną ani specyficzną dla jednego języka, lecz jako zależną od danej społeczności. Gramatyka społeczności wielojęzycznej może zasadniczo różnić się od gramatyki społeczności jednojęzycznej, nawet w obrębie tego samego języka (por. Höder 2014b: 220–221, Höder 2018: 46–47). Z perspektywy DCxG, wielojęzyczny konstruktykon obejmuje zarówno konstrukcje specyficzne dla danego języka, jak i konstrukcje niespecyficzne, zwane w terminologii DCxG idiokonstrukcjami (od „konstrukcje idiosynkratyczne”) i diakonstrukcjami (od „konstrukcje diasystematyczne”). Interakcja między tymi dwoma typami konstrukcji dotyczy nie tylko ich obecności w rzeczywistych wypowiedziach, ale również ich organizacji w sieci konstrukcyjnej (por. Höder 2018: 44, 51–53). Podobnie jak w innych podejściach w ramach CxG, DCxG zakłada, że konstrukcje są zorganizowane na podstawie powiązań dziedziczenia, łączących bardziej szczegółowe z bardziej schematycznymi konstrukcjami. W związku z tym idiokonstrukcje i diakonstrukcje są wzajemnie powiązane przez te relacje dziedziczenia (por. Höder 2018: 52). Według Hödera (2018: 54–55) dwujęzyczni mówcy identyfikują w pierwszej kolejności daną konstrukcję na podstawie jej cech funkcjonalnych. Kolejnym krokiem jest stworzenie przez nich diakonstrukcji opartej na uogólnieniu wspólnych właściwości funkcjonalnych i formalnych, by ostatecznie zreorganizować swój konstruktykon (repertuar konstrukcji), zastępując konstrukcje specyficzne dla języka nowo nabytą diakonstrukcją. Opisane kroki to trzy etapy tzw. diasystematycznej reorganizacji: identyfikacja międzyjęzyczna, generalizacja

i reorganizacja. Z perspektywy DCxG wyróżnia się dwa typy zmian, tj. zmianę pro-diasystemową i kontra-systemową. Najczęstszym i (z perspektywy DCxG) najistotniejszym rodzajem zmiany jest zmiana pro-diasystemowa, definiowana jako rodzaj zmiany, która upraszcza system wielojęzyczny poprzez zmniejszenie specyficzności językowej konstrukcji. Z kolei zmiana kontra-systemowa prowadzi do zwiększenia liczby idiokonstrukcji, a tym samym komplikuje system wielojęzyczny (por. Höder 2018: 60). W zmianie pro-diasystemowej wyróżnia się trzy etapy. Początkowo w systemie dwujęzycznym (język A i język B) występują odrębne konstrukcje charakterystyczne dla każdego z języków (idiokonstrukcje). Na kolejnym etapie dana konstrukcja języka A przestaje być ograniczona wyłącznie do tego języka i poprzez pragmatyczne „wybielenie” staje się wspólna także dla języka B, stając się diakonstrukcją. W końcu dochodzi do diasystematycznej reorganizacji, czyli etapu, w którym diakonstrukcja wspólna dla obu języków oraz idiokonstrukcja specyficzna dla języka B współistnieją. Ten ostatni etap pozwala na wypełnianie diakonstrukcji materiałem leksykalnym pochodzącym z dowolnego języka (por. Höder 2018: 62).

Diakonstrukcje są konstrukcjami, są częścią wiedzy językowej wielojęzycznych osób, wyróżniając się jedynie rodzajem informacji pragmatycznej, którą niosą. I dalej: Diasystematyczne sieci konstrukcyjne są zorganizowane zgodnie z tymi samymi mechanizmami poznawczymi, co sieci jednojęzyczne (ibid.)

2. Tło historyczne i materiał badawczy

Kontakt językowy między dolnoniemieckim a szwedzkim (i pozostałymi skandynawskimi) był wyjątkowy, zarówno poprzez długi okres jego trwania jak i fakt, że miał miejsce w dużej mierze na terenie Skandynawii, gdzie Niemcy kupcy i rzemieślnicy wrosli w tkankę społeczną, zwłaszcza wielkomiejską. Od założenia miejskiej osady na Gotlandii w XII wieku Niemcy kupcy gwałtownie rozwijali całą sieć powiązań handlowych, w którą włączały się kolejne miasta wokół Morza Bałtyckiego. Wraz z niemieckimi kupcami do Skandynawii dotarło wiele wcześniej nieznanymi innowacji technologicznych, a także rozwinięto system płatności gotówkowych, który stopniowo zastąpił tradycyjny barter. W połowie XIII wieku Birger Jarl odnowił porozumienia podpisane jeszcze przez króla Knuta Erikssona, na podstawie których kupcy z Lubeki cieszyli się przywilejami celnymi i ochroną prawną. Od tego czasu wielu Niemców zaczęło osiedlać się na terenie Szwecji, przyczyniając się do szybkiego rozwoju i urbanizacji dawnych osad, przekształcając je w prężne ośrodki handlowe. Napływ ludności niemieckojęzycznej szczególnie przybrał na sile w XIV wieku, a w dużych ośrodkach takich jak Sztokholm stanowiła ona zdecydowaną większość (Wessén 1992: 5). W związanym w XIV wieku związku miast zwanym Hanzą wiodącą rolę odgrywała Lubeka, skąd wpływy niemieckie, również kulturowe i językowe, rozprzestrzeniały się na całą Skandynawię. Wraz z objęciem tronu szwedzkiego przez niemieckiego księcia Albrechta z Meklemburgii w 1364 roku niemieckie wpływy osiągnęły zenit. Polityczne

wpływy dolnoniemieckie ustały wraz z upadkiem Albrechta w 1389, jednak kontakty ekonomiczne i kulturowe nadal kwitły. Długotrwała obecność ludności niemieckiej doprowadziła do znacznego zmieszania obu populacji; mieszane małżeństwa szwedzko-niemieckie były na porządku dziennym. Wpływy niemieckie trwały aż do czasu, gdy polityczna i ekonomiczna rola Lubeki osłabła w XVI wieku. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym temu procesowi był intensywny kontakt między językiem szwedzkim a duńskim. Wiele dolnoniemieckich zapożyczeń trafiło do szwedzkiego za pośrednictwem duńskiego, jak można wnioskować na podstawie form, np. *drabba* z niem. *drapen*, duń. *drabe* (por. także Tegnér 1889). W tym kontekście kontakt językowy między szwedzkim a dolnoniemieckim był wyjątkowo intensywny i pozostawił głębokie ślady w szwedzkim leksykonie. Wielu badaczy postuluje, że w tak intensywnym kontakcie powstał język mieszany (szw. *blandspråk*), oparty o nordycką podstawę jednak ze znacznym udziałem elementów słownictwa i gramatyki dolnoniemieckiej (Wessén 1992: 11). Zapożyczono nie tylko powszechne leksemy jak *fönster* ‘okno’ czy *fråga* ‘pytać’, lecz również czasowniki modalne jak *måste* ‘musieć’ czy *böra* ‘mieć powinność’. Także w przypadku leksemu *bliva* źródło zapożyczenia (dolnoniem. *bliven*) nie budzi wątpliwości (Björkman 1902, Markey 1969: 1–2, Weiss 1982: 205–208, Rosenthal 1984: 133–140, Skrzypek 2020: 305). Wiek skandynawskich zapożyczeń z *bliva* można również ustalić dość precyzyjnie: pierwsze dowody w tekstach starszwedzkich i staroduńskich datowane są na początek XIV w. (Markey 1969: 94–96, Rosenthal 1984: 133, Skrzypek 2020: 302). W literaturze fachowej sporne są kwestie odnośnie do: 1) semantyki czasownika w języku źródłowym i w językach docelowych, 2) języka, w którym jako pierwszym znaczenie czasownika *bliven* zostało poszerzone o znaczenie ‘zostać, stać się’ i w konsekwencji 3) możliwego kierunku wpływu (średnio-dolnoniemiecki na języki skandynawskie lub języki skandynawskie na średnio-dolnoniemiecki), którego wynikiem była polisemia czasownika. Polisemia czasownika jest z kolei traktowana jako warunek wstępny do gramatyzacji *bli(va)* w kierunku czasownika posiłkowego w stronie biernej w językach skandynawskich (por. m. in. Magnusson 1939, Markey 1969, Rosenthal 1984, Skrzypek 2020). Na podstawie rzadkiego użycia średnio-dolnoniemieckiego *bliven* w funkcji czasownika posiłkowego w konstrukcjach biernych wyciągane są sprzeczne wnioski: 1) zapożyczony czasownik wykazywał już cechy posiłkowego (Markey 1969: 66), 2) czasownik został zapożyczony jako leksykalny (Elmevik 1970, Rosenthal 1984), przy czym jego dwuznaczność uznawana jest za uniwersalną prawidłowość (charakterystyczną nie tylko dla języka dolnoniemieckiego czy języków nordyckich) (Rosenthal 1984: 80, 144–147, 15), a rozwój w kierunku posiłkowego w konstrukcjach biernych dotyczy języków skandynawskich (por. także Skrzypek 2020, 2024 bez odniesienia do materiału dolnoniemieckiego).

Niniejszy tekst jest oparty o materiał językowy poświadczony w zachowanych tekstach szwedzkich z okresu 1300–1550 (epoka starszwedzka). Są to teksty prozatorskie, obejmujące prozę religijną i świecką, o łącznej objętości ok. 450 000 wyrazów, dostępne w formie zdigitalizowanej w nieanotowanym korpusie Fornsvenska textbanken (teksty

starszszwedzkie od XIII do XVI wieku). Z tekstów wyekscerpowano manualnie wszystkie wystąpienia czasownika *bliva*. Analiza wystąpień dolnoniemieckich czasownika *blīven* została przeprowadzona na podstawie tekstów korpusu ReN². Teksty, w sumie 78, pochodzą z XIII wieku (głównie jego drugiej połowy), XIV, XV wieku i pierwszej połowy XVI wieku i stanowią korpus o łącznej objętości ok. 660 000 wyrazów. Są to w głównej mierze teksty z zakresu prawa i administracji, pochodzące z różnych dolnoniemieckich obszarów dialekalnych, takich jak np. dialekt północno dolnosaksoński czy język Lubeki.

3. Konstruktykony dolnoniemiecki i szwedzki w XII–XV wieku (wokół czasowników *blīven/bliva*)

Pierwsze wystąpienia czasownika *bliva* notujemy w szwedzkich tekstach z początku XIV wieku, zawsze w połączeniu z okolicznikiem miejsca. Użycie czasownika *blīven* w języku dolnoniemieckim tego okresu było nieco szersze i stopniowo również szwedzkie *bliva* zaczyna pojawiać się w szerszej palecie konstrukcji. W tej sekcji skupimy się zatem na przedstawieniu możliwych użyć szwedzkiego *bliva* i dolnoniemieckiego *blīven*.

Dane zbiorcze z korpusów zestawione zostały w Tabeli 1. Prezentujemy w niej najważniejsze konstrukcje, w których występowały czasowniki *bliva* i *blīven*. Jeśli w danym okresie w tekstach dana konstrukcja jest poświadczona przynajmniej kilkukrotnie oznaczono to znakiem „+”, jeśli brak poświadczeń, znakiem „-”. W niektórych przypadkach poświadczenia są sporadyczne, ograniczone do pojedynczych wystąpień. Dla ich oznaczenia używamy symbolu „(+)³”.

Konstrukcje z <i>bliva/blīven</i>	SV 1300–1349	SV 1350–1399	SV 1400–1449	SV 1450–1499	SV 1500–1529	komentarze/znaczenie
[SB] <i>bliva</i> 0]	–	–	–	–	–	niepotwierdzone w materiale językowym
[SB] <i>bliva</i> AdjP]	–	–	+	+	+	‘pozostać AdjP/zostać AdjP’
[SB] <i>bliva</i> NP]	(+)	+	+	+	+	‘pozostać NP/zostać NP’
[SB] <i>bliva</i> PPart]	–	+	+	–	+	‘kontynuować jakieś działanie/zacząć coś robić’
[SB] <i>bliva</i> PTCP]	(+)*	–	(+)*	(+)*	+	‘pozostać PTCP/zostać PTCP (przez kogoś)’

² ReN: Referenzkorpus Mittelniederdeutsch/Niederrheinisch (1200–1650), <https://www.slm.uni-hamburg.de/ren.html>.

³ Wyjaśnienia do pozostałych zastosowanych w tabeli i w dalszej części tekstu skrótów zestawione zostały na końcu tekstu.

Konstrukcje z <i>bliva/bliven</i>		SV 1300– 1349	SV 1350– 1399	SV 1400– 1449	SV 1450– 1499	SV 1500– 1529	komentarze/znaczenie
	MLG 1250– 1299	MLG 1300– 1349	MLG 1350– 1399	MLG 1400– 1449	MLG 1450– 1499	MLG 1500– 1550	
[SB] <i>bliva</i> NEG. PTCP]		–	–	+	+	+	‘pozostać NEG.PTCP’
[SB] <i>bliva</i> caluse]		–	–	–	–	–	nipotwierdzone w materi- ale językowym
[SB] <i>bliva</i> PP]		(+)	–	+	–	+	‘zostać, zmienić się w’
[SB] <i>bliva</i> LOC]		+	+	+	+	+	‘pozostać w jakiejś loka- lizacji’
[SB] <i>bliva</i> INF]		–	–	–	–	–	nipotwierdzone w materi- ale językowym
	MLG 1250– 1299	MLG 1300– 1349	MLG 1350– 1399	MLG 1400– 1449	MLG 1450– 1499	MLG 1500– 1550	
[SB] <i>bliven</i> 0]		–	–	–	–	–	nipotwierdzone w materi- ale językowym
[SB] <i>bliven</i> AdjP]		+	+	+	+	+	‘pozostać AdjP/zostać AdjP’
[SB] <i>bliven</i> NP]		+	+	+	+	+	‘pozostać NP/zostać NP’
[SB] <i>bliven</i> PPart]		(+)	+	+	+	+	‘kontynuować jakies działanie/zacząć coś robić’
[SB] <i>bliven</i> PTCP]		(+)	(+)	(+)	(+)	(+)	‘pozostać PTCP/zostać PTCP (przez kogoś)’
[SB] <i>bliven</i> NEG. PTCP]		+	+	+	+	+	‘pozostać NEG.PTCP’
[SB] <i>bliven</i> clause]		(+)	(+)	(+)	(+)	(+)	‘pozostać + zdanie’
[SB] <i>bliven</i> PP]		+	+	+	+	+	‘pozostać’
[SB] <i>bliven</i> LOC]		+	+	+	+	+	‘pozostać w jakiejś loka- lizacji’
[SB] <i>bliven</i> INF]		–	–	–	(+)	(+)	‘kontynuować jakies działanie’

Tab. 1. Konstrukcje z *bliva/bliven* w materiale starszwedzkim i średnio-dolnoniemieckim

Przegląd konstrukcji poświadczonych w języku starszwedzkim (SV) i średnio-dolnoniemieckim (MLG) wskazuje, że w okresie, z którego pochodzą pierwsze poświadczenia *bliva* w szwedzkim, tj. w pierwszej połowie XIV wieku, jedyne przykłady użycia czasownika to te z okolicznikiem miejsca (przykład 1). Takie użycie jest zbieżne z konstrukcją [SB] *bliven* LOC] w dolnoniemieckich tekstach (przykład 2) i bez wątplenia

jest to też znaczenie i użycie, w jakim czasownik został pierwotnie pożyczony w braku rodzimego czasownika oznaczającego ‘pozostać’.

[SBJ *bliva/bliven* LOC]

- 1) *far þy nípír ii diuþt hæluite ok bliff þær tel doma dagh* (Bur, ca. 1330)
‘zstąpił zatem w dół w głębokie piekło i pozostał tam do sądnego dnia’
- 2) *blift he dar iar vnde dach* (Hildesh._StR_1300)⁴
‘On został tam rok i dzień’

Oprócz konstrukcji z okolicznikiem miejsca, czasownik *bliva* pojawia się sporadycznie z formą *död* (przykład 3), dzisiaj przymiotnikiem, formalnie jednak imiesłowem przeszłym (ale nie biernym!) od czasownika ‘umrzeć’ (por. pol. *martwy*). W średnio-dolnoniemieckim połączenia czasownika *bliven* z przymiotnikiem *dot* są częste, a cała konstrukcja oznacza ‘umrzeć, umierać’ (przykład 4).

[SBJ *bliva/bliven* ACT.PCTP]

- 3) *ok manghe bliuu dōþe af baþom lutumen* (Bur, 1330)
‘a wielu zostało martwych po obu stronach’
- 4) *dar wart eyn strit dar bleyf dot des hertoghen* (Lüb._Chr._Bard.)
‘Doszło tam do sporu. Książę tam umarł’⁵

W połowie XV wieku poświadczono w szwedzkim pierwsze wystąpienia z komplementami przymiotnikowymi (przykład 5) lub rzeczownikowymi (przykład 6). Co ważne, w tych przykładach najbardziej prawdopodobne jest pierwotne znaczenie czasownika, tj. ‘pozostać’⁶.

[SBJ *bliva* AdjP]

- 5) *Nw fore et aar som i wäl witin tha war omata hardh tiidh oc fore thy flydde han fra henne oc lät hona ensampna bliffwa* (SVM, 1430)
‘Oto przed rokiem (=upływem roku) jak dobrze wiecie nastał nieznośnie trudny czas i dlatego uciekł on od niej i pozwolił jej samej (po)zostać’

⁴ Skróty tekstów źródłowych używane w przykładach dolnoniemieckich są zgodne z konwencją przyjętą przez twórców korpusu ReN. Zobacz listę tekstów wchodzących w skład korpusu oraz zastosowane skróty pod adresem: <https://www.slm.uni-hamburg.de/ren/korpus/texte.html>.

⁵ Dosłowne tłumaczenie frazy *bleyf dot* to ‘pozostał martwy’, jednak kontekst użycia jednoznacznie wskazuje na znaczenie ‘umarł’, tzn. wskazuje na zmianę stanu.

⁶ Dla porównania w tym samym tekście w znaczeniu ‘stać się’ użyty został rodzimy czasownik *varda*, spokrewniony z niem. *werden*: *Thenne mannen hafðhe twa sønir / Thøm ena thykte at hans fadher hafðhe eet orætivist liffwerne / Ofwer gaff fadhryn / oc wardh een ermete / Then andre sonen bleff qwar nær fadhrenom* ‘Ten człowiek miał dwóch synów, jednemu wydawało się, że ojciec wieździe niesprawiedliwe życie, porzucił ojca i został pustelnikiem, drugi syn pozostał przy ojcu’.

[SBJ *bliva* NP]

- 6) *Oc ermetin kom ater til siin lykamiliko sinne oc **bleffeen ermete** som han war* (ST, 1420)
 ‘A pustelnik powrócił do rozumu i pozostał pustelnikiem jak by’

Dolnoniemiecki czasownik *bliven* jest z kolei już w najstarszych tekstach poświadczony z różnymi komplementami. Oprócz połączeń z okolicznikiem miejsca i przymiotnikiem *dot*, czasownik występuje w połączeniach z komplementami rzeczownikowymi (przykład 7), komplementami przymiotnikowymi innymi niż *dot* (przykład 8), w tym z imiesłowami czasu teraźniejszego (przykłady 9, 10), a rzadziej z imiesłowami czasu przeszłego (przykład 11). Regularnie łączy się także z zaprzeczonymi imiesłowami czasu przeszłego (przykład 12), a okazjonalnie z komplementami w formie zdań pobocznych (przykład 13). Czasownik we wszystkich typach kombinacji wykazuje zazwyczaj znaczenie ‘pozostać’, rzadziej znaczenie ‘stać się’⁷. W zależności od znaczenia *bliven*, konstrukcje mają charakter duratywny lub inchoatywny, co potwierdzają przykłady 9 i 10 z imiesłowem czasu teraźniejszego.

[SBJ *bliven* NP]

- 7) *Ninus beles sone **belef coning** twe unde uiftich iar* (Brem._Sächs._Wchr.)
 ‘Ninus, syn Bele pozostał królem przez pięćdziesiąt dwa lata’

[SBJ *bliven* AdjP]

- 8) *so scolen de vredelosen **Vredelos** wesen vnde **bliuen*** (Lüb._Uk._1351–1400)
 ‘Tak więc wyjęci spod prawa mają być i pozostać wyjęci spod prawa’

[SBJ *bliven* PPart.]

- 9) *dar Scolen sie **bliuen liegende** sunder wandelinge* (Blankenb._Urk._1290)
 ‘Tam oni powinni pozostać bez zmian (= powinni pozostać leżący)’
 10) *do **bleff arnd ok stande** vnde wolde mer Vragen* (Buschm._Mirakel_Wolf.)
 ‘Tam zatrzymał się (= stał się stojący) również Arnd i chciał zadać dalsze pytania’

[SBJ *bliven* PTCP]

- 11) *de anderen de **ghevanghen bleuen** de dreuen myt deme Roue* (Lüb._Chr._Bard.)
 ‘Ci, którzy pozostali w niewoli (= pozostali schwytani), wypędzili pogan z kraju, zabierając ich łupy’

[SBJ *bliven* NEG.PTCP]

- 12) *vnde **bleuen** sine kindere mit ome **vnghedelet*** (Stader_StR)
 ‘A jego dzieci pozostały z nim nierozdzielone’

⁷ Paleta znaczeń dolnoniemieckiego *bliven* jest dużo szersza aniżeli zestawione tu znaczenia. Przykładowo w połączeniu z komplementem rzeczownikowym w bierniku oznacza również ‘zostawić, dać, przekazać’, np. *wi wolden vnse sake **bliuen** bi heren vnde forsten* (Berl._Stb._1351–1400) ‘Chcieliśmy zostawić nasze rzeczy u panów i książąt’ (por. Woźnicka 2024: 567–575).

[SBJ *bliven* clause]

13) *it schal bliuen al it nu is* (Brs._Ält._DegB_Altst._I)

‘Powinno zostać tak, jak jest’

Do tego momentu zatem rozszerzenie użycia czasownika *bliva* w starszwedzkim można łatwo wyjaśnić trwającym nadal kontaktem językowym z językiem dolnoniemieckim i kopiowaniem konstrukcji z *bliven* w postaci konstrukcji z *bliva*.

W drugiej połowie XV wieku w materiale szwedzkim pojawiają się przykłady, w których kontekst nadal wskazuje na znaczenie ‘pozostać’, a w roli komplementu występują imiesłowy przeszłe. Wśród nich często występuje wspomniany imiesłów *död* ‘martwy’, a także imiesłowy zaprzeczone, co wskazuje na ich wysoką adiektywizację (przykład 14), a także imiesłowy, których podstawę słowotwórczą stanowią czasowniki o niestalonej liczbie argumentów (zwrotne lub przechodnie, np. *förfära sig/förfära någon* ‘przestraszyć się/kogoś’, od obu form utworzyć można ten sam imiesłów, *förfärad* ‘przełękły, przestraszony’). Całość konstrukcji nie ma zatem charakteru biernego, niemniej jednak w roli komplementu pojawia się forma imiesłowowa.

[SBJ *bliva* NEG.PTCP]

14) *oc tho blef busken oskadder oc hel* (ST, 1420)

‘a mimo to pozostał krzew niezniszczony i cały’⁸

W przypadku materiału dolnoniemieckiego z XV wieku nie ma znaczących różnic w użyciu czasownika *bliven* w stosunku do drugiej połowy XIII i XIV wieku. Jedyna różnica polega na tym, że pojawiają się kombinacje z czasownikiem w formie bezokolicznika (przykład 15). Nadal dominującym znaczeniem jest znaczenie ‘pozostać’. Tylko w przypadku dwóch z łącznie siedemnastu połączeń z imiesłowem czasu przeszłego znaczenie *bliven* można zinterpretować jako ‘zostać’ (przykład 16).

[SBJ *bliven* INF]

15) *mer eyn broder schal dar bliuen sytten an deme ordel* (Bilderhs._Hamb._StR)

‘Tylko jeden brat ma nadal uczestniczyć (=pozostanie uczestniczyć) w tym postępowaniu sądowym’

[SBJ *bliven* PTCP]

16) *Auer he en wart neyn konningk mede sunder sin broder blef koningk ghenant Egyptus* (Engelh._Chr._1435)

‘Ale nie otrzymał urzędu króla, lecz jego brat został wyznaczony królem Egiptu’

Imiesłowy przeszłe bierne pojawiają się w połączeniu z *bliva* dopiero z początkiem XVI wieku, a zatem ponad 200 lat po tym, jak czasownik *bliva* został pożyczony z języka dolnoniemieckiego. W tych konstrukcjach, podobnie jak w tych poświadczonych wcześniej (z przymiotnikami, rzeczownikami, imiesłowami czynnymi) coraz wyraźniej

⁸ Kontekst: ‘Maria jest porównana do płonącego krzewu, który ujrzał Mojżesz, choć krzew płonął, pozostał niezniszczony’.

widać, że czasownik użyty jest jak synonim rodzimego *varda*, tj. w znaczeniu ‘stać się’ (przykład 17).

[SBJ *bliva* PASS.PTCP]

- 17) *oc han skulle siälffwer sedan bliffwa aff satther oc mystha riked.* (Troj, 1529)
 ‘a on miałby później zostać sam zdetronizowany i stracić królestwo’

Równocześnie cały czas poświadczane są konstrukcje z okolicznikami miejsca, w których dominuje pierwotne znaczenie czasownika (choć w XVI wieku często towarzyszą im wzmacniające partykuły jak *ater* lub *kvar*, dosł. ‘na miejscu’).

Użycie *bliven* w materiale dolnoniemieckim jest z kolei stabilne. Połączenia z imiesłowem czasu przeszłego występują rzadko i dotyczą głównie konstrukcji orzecznikowych z czasownikiem w znaczeniu ‘pozostać’, które w zależności od kontekstu można interpretować na dwa sposoby. Z jednej strony mogą być rozumiane jako konstrukcje rezultatywne (przykład 18), w których imiesłów pełni funkcję orzecznika rezultatywnego, opisując stan będący wynikiem działania. Z drugiej strony możliwa jest interpretacja statyczna (przykład 19), gdzie konstrukcja wyraża trwanie już istniejącego stanu, bez sugerowania związku przyczynowego z wcześniejszym działaniem. Warto też odnotować, że czasownik regularnie pojawia się w tym czasie w połączeniu z czasownikiem w formie bezokolicznika (przykład 20).

[SBJ *bliven* PTCP]

- 18) *To deme lesten wart darius so sere ghewundet dat he vp deme wege bleyf von alle sinen vrunden vorlaten* (Engelh._Chr._1435)
 ‘Na końcu Darius został tak bardzo ranny, że pozostał sam na drodze, opuszczony przez wszystkich swoich przyjaciół’
- 19) *Dat vnse Stath mit folke Jo bewaret bliue* (Oldb._Uk._1301–1350)
 ‘Aby tylko nasze miasto rzeczywiście pozostało bezpieczne (=pozostało ochronione, zabezpieczone) z ludem’

[SBJ *bliven* INF]

- 20) *Dar vmm swyget still und bliuet bestan* (Verl._Sohn_1527)
 ‘Dlatego pozostańcie cicho i wytrwajcie (=pozostańcie istnieć)’

Czasownik *bliva* w XVI-wiecznej szwedczyźnie wydaje się zatem jednocześnie mieć we wspólnym szwedzko-dolnoniemieckim konstruktykonie (wg Hödera), ale tylko w konstrukcji z LOC, jednocześnie zaś funkcjonować w szwedzkim konstruktykonie jako synonim *varda*. Odnosząc się do wyróżnionych przez Hödera dwóch typów zmian, tzw. zmiany pro- i kontra-diaystemowej widzimy na przykładzie konstrukcji z *bliva/bliven*, że system wielojęzyczny (szwedzko-dolnoniemiecki) ulegał stopniowej unifikacji, tj. zakres użycia czasownika *bliva* stopniowo „dopasowywał się” do jego zakresu w systemie wielojęzycznym: Początkowe użycie jako czasownik leksykalny

w połączeniu z okolicznikiem miejsca w znaczeniu 'pozostać', kolejno użycie w funkcji orzecznika w znaczeniu 'pozostać' i 'stać się' w połączeniu z różnego rodzaju komplementami (rzeczowniki, przymiotniki, imiesłowy), co w konsekwencji prowadzi do zmniejszenia specyficzności językowej konstrukcji. Coraz częstsze użycie szwedzkiego *bliva* w połączeniu z imiesłowem w znaczeniu 'zostać, stać się' może z kolei świadczyć o zmianie kontra-diasystemowej, której efektem jest powstanie specyficznej dla szwedzkiego konstrukcji, tj. idiokonstrukcji, co tym samym komplikuje system wielojęzyczny.

4. Dyskusja

Podsumowanie historii czasownika *bliva* w języku szwedzkim wyglądać może następująco: zostaje zapożyczony w pierwotnym i dominującym znaczeniu 'pozostać', sugerującym brak zmiany (miejsca, stanu itp.) i tak jest używany w szwedzkim aż do połowy XIV wieku. W tym czasie kontakt między oboma językami jest nadal intensywny. Być może to jest zatem przyczyną, że stopniowo pojawiają się użycia *bliva* podobne do rzadszych, lecz poświadczonych, użyc *blîven* w dolnoniemieckim, z różnego rodzaju komplementami, ale nadal raczej w znaczeniu 'pozostać'. Takie są przykłady z zaprzeczonymi imiesłowami, które znaleźć można w szwedzkich tekstach z drugiej połowy XIV i pierwszej połowy XV wieku.

Co dzieje się, gdy zapożyczamy wyraz z innego języka? Zaczynamy go używać w języku ojczystym, skąd jednak wiemy, jak? Większość badań nad zapożyczeniami koncentruje się na rozmaitych strategiach adaptacji zapożyczeń (poprzez zmiany w wymowie, czasem zmiany słowotwórcze, zmianę rodzaju gramatycznego itp.). W świetle danych dolnoniemieckich i skandynawskich równie ciekawe wydaje się pytanie o to, jaką świadomość miejsca danego zapożyczenia w konstruktykonie języka źródłowego mają użytkownicy. Czy używają zapożyczenia jak każdego innego rodzimego wyrazu z danej kategorii leksykalnej? (Ale CxG odrzuca istnienie kategorii leksykalnych; to paleta możliwych konstrukcji definiuje konkretne elementy jak identyczne). Czym zatem była forma *blîven* kiedy pojawiła się w szwedzkim? Można było używać jej początkowo tylko z okolicznikiem miejsca. Stopniowo, potencjał konstrukcyjny *bliva* zaczyna obejmować różne typy komplementów, jednak nie wszystkie jednocześnie. Czy jest to proces samoistny? Dane językowe oraz nasza znajomość historii kontaktów językowych między dolnoniemieckim a szwedzkim sugerują, że zmiany te zaszły przynajmniej częściowo pod wpływem trwającego nadal kontaktu z językiem źródłowym, a zapożyczenia używano w szwedzkim stopniowo w tych samych typach konstrukcji co w dolnoniemieckim. Höder uważa, że mamy w takim przypadku do czynienia z diasystemem, konstrukcjami, które należą do obu języków jednocześnie. Ale nie trzeba przyjmować takiej perspektywy teoretycznej, by uznać, że ciągły kontakt z językiem źródłowym pozwala rozszerzyć zakres użycia zapożyczenia, które początkowo tylko wypełniało konkretną lukę w leksykonie i pasowało tylko do jednej konstrukcji.

Historia strony biernej w językach skandynawskich jest tak fascynująca, gdyż w którymś momencie konstrukcja łącząca czasownik *bliven* i imiesłów zaczyna funkcjonować w sposób odmienny od tego, co miało miejsce w języku źródłowym. Potencjał czasownika, by rozwinął polisemiczne znaczenie ‘zostać, stać się’ aktualizuje się w językach skandynawskich w stopniu daleko większym niż w poświadczonym materiale dolnoniemieckim. Od tego momentu rozwój formy przebiega już w sposób różny od rozwoju w języku źródłowym.

Zastosowane skróty

SV – starszwedzki

MLG – średnio-dolnoniemiecki

SBJ – podmiot

[SBJ *bliva/bliven* ...] – konstrukcja podmiot + czasownik *bliva/bliven* + ...

0 – brak obligatoryjnych komplementów

AdjP – fraza przymiotnikowa

NP – fraza nominalna

PPart – imiesłów czasu teraźniejszego

PTCP – imiesłów czasu przeszłego

ACT.PTCP – imiesłów czynny przeszły

PASS.PTCP – imiesłów bierny przeszły

NEG.PTCP – zaprzeczony imiesłów przeszły

clause – zdanie poboczne

PP – fraza przyimkowa (prócz okoliczników miejsca)

LOC – okolicznik miejsca

INF – bezokolicznik

Wykaz tekstów źródłowych cytowanych

W języku szwedzkim

Bur = *Codex Bureanus*. <https://project2.sol.lu.se/fornsvenska/>.

ST = *Själens tröst: Tio Guds bud förklarade genom legender, berättelser och exempel*. <https://project2.sol.lu.se/fornsvenska/>.

Troj = *Historia Trojana*. <https://project2.sol.lu.se/fornsvenska/>.

W języku dolnoniemieckim

Anotowane teksty korpusu ReN: ReN: Referenzkorpus Mittelniederdeutsch/Niederrheinisch (1200–1650): <https://www.slm.uni-hamburg.de/ren.html>.

Wykaz literatury

AIKHENVALD, Alexandra Y. *Language contact in Amazonia*. New York: Oxford University Press, 2002. Print.

BIDESE, Ermenegildo. *Sprachkontakt generativ. Eine Untersuchung kontaktbedingten syntaktischen Wandels im Zibrischen (= Linguistische Arbeiten 582)*. Berlin, Boston: Walter de Gruyter, 2023. Print.

- BJÖRKMANN, Erik. „Nsv. Blifva“. *Spåråk och stil* 2 (1902): 90–91. Print.
- BYBEE, Joan, Revere PERKINS i William PAGLIUCA. *Evolution of grammar: tense, aspect and modality in the languages of the world*. Chicago: University of Chicago Press, 1994. Print.
- DIEWALD, Gabriele. *Grammatikalisierung: eine Einführung in Sein und Werden grammatischer Formen*. Tübingen: Max Niemeyer, 1997. Print.
- ELMEVIK, Lennart. „Om verben varda och bliva i de nordiska språken“. *Nysvenska studier* 50 (1970): 129–169. Print.
- HARRIS, Alice C. i Lyle CAMPBELL. *Historical syntax in cross-linguistic perspective*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. Print.
- HEINE, Bernd i Tania KUTEVA. „On contact-induced grammaticalization.“ *Studies in Language* 27 (2003): 529–572. Print.
- HEINE, Bernd i Tania KUTEVA. „Contact and Grammaticalization.“ *The Handbook of Language Contact*. Red. Raymond Hickey. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010, 86–105. Print.
- HEINE, Bernd i Tania KUTEVA. *Language Contact and Grammatical Change*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. Print.
- HÖDER, Steffen. „Constructing diasystems. Grammatical organisation in bilingual groups.“ *The sociolinguistics of grammar*. Red. Tor A. Åfarli i Brit Mæhlum. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 2014a, 137–152. Print.
- HÖDER, Steffen. „Phonological elements and Diasystematic Construction Grammar.“ *Constructions and frames* 6 (2014b): 202–231. Print.
- HOPPER, Paul J. i Elizabeth Closs TRAUOGOTT. *Grammaticalization*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2003. Print.
- JOHANSON, Lars. „On copying grammatical meaning.“ *Language typology and universals* 58 (2005): 75–83. Print.
- JOHANSON, Lars. „Remodeling grammar. Copying, conventionalization, grammaticalization.“ *Language contact and contact languages*. Red. Peter Siemund i Noemi Kintana. Amsterdam, Philadelphia: Benjamins, 2008, 61–79. Print.
- LEHMANN, Christian. *Thoughts on grammaticalization*. München: LINCOM Europa, 1995. Print.
- MAGNUSSON, Erik Rudolf. *Syntax des Prädikatsverbuns im Mittelniederdeutschen von der ältesten Zeit bis zum Anfang des fünfzehnten Jahrhunderts*. Lund: C.W.K. Gleerup, 1939. Print.
- MARKEY, Thomas. *The verbs varda and bliva in Scandinavian*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis, 1969. Print.
- MATRAS, Yaron. „Utterance modifiers and universals of grammatical borrowing.“ *Linguistics* 36, 1 (1998): 281–331. Print.
- MATRAS, Yaron. *Language contact*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. Print.
- MATRAS, Yaron. „Contact, Convergence, and Typology.“ *The Handbook of Language Contact*. Red. Raymond Hickey. Chichester: Wiley-Blackwell, 2010, 66–85. Print.
- MCWHORTER, John. *Language interrupted: signs of non-native acquisition in standard language grammars*. New York: Oxford University Press, 2007. Print.
- ROSENTHAL, Dieter. *Studien zu Syntax und Semantik des Verbs bleiben unter besonderer Berücksichtigung des Niederdeutschen und Niederländischen*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis, 1984. Print.
- SKRZYPEK, Dominika. „The Swedish *bli*-passive in a diachronic perspective.“ *Lege Artis – Language yesterday, today, tomorrow* 5, 2 (2020): 301–334. Print.
- SKRZYPEK, Dominika. „Variation and change in the Swedish periphrastic passive: a constructional approach.“ *Folia Linguistica Historica* 58 (2024): 51–77. Print.

THOMASON, Sarah Grey i Terrence KAUFMAN. *Language contact, creolization, and genetic linguistics*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, 1988. Print.

WOŹNICKA, Marta. „Die korpusbasierte Analyse der Semantik und der Syntax des mittelniederdeutschen Verbs *blīven*“. *Beiträge zur Geschichte und Literatur der deutschen Sprache* 146, 4 (2024): 557–592. Print.

ZITIERNACHWEIS:

SKRZYPEK, Dominka, WOŹNICKA, Marta. „Kontakt a zmiana językowa w ujęciu DCxG. Historia analitycznej strony biernej w języku szwedzkim“, *Linguistische Treffen in Wrocław* 26, 2024 (II): 241–256. DOI: 10.23817/lingtreff.26-14.